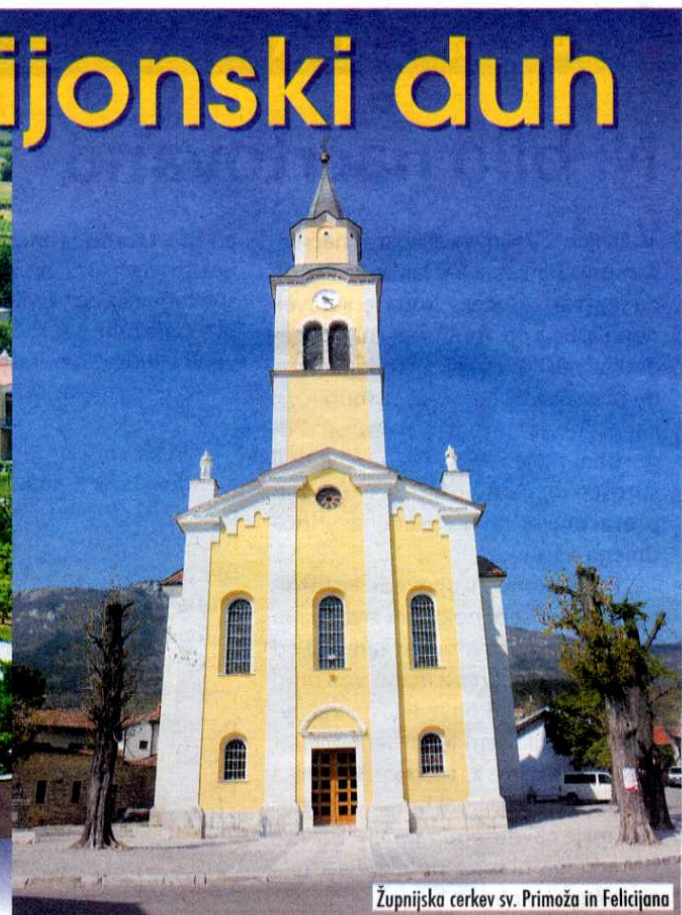

Poleg burje veje tudi misijonski duh

Župnijska cerkev sv. Primoža in Felicijana

V ŽUPNIJI VRHPOLJE PRI VIPAVI SO LANI OBNOVILI CERKEV

Vrhpolje pri Vipavi je znano predvsem po znameniti bitki pred 1600 leti (leta 394) med rimskim cesarjem Teodozijem in proticesarjem Evgenijem. Lansko leto so Vrhpoljci praznovali sklep obsežnih obnovitvenih del na domači župnijski cerkvi. Župnik Jožko Berce, ki je po vojni trpel v komunističnem zaporu, poleg župnije Vrhpolje soupravlja tudi župnijo Ustje. Vse to nas je spodbudilo, da smo jih obiskali.

V Vrhpolju je vse do leta 1875 kot farna cerkev služila sedanja podružnična cerkev sv. Križa, kjer je bil patrocinij posvečen svetima Primožu in Felicijanu in se je potem prenesel na novo cerkev. Podoba nove župnijske cerkve je bila osnovana po zamisli takratnega vipavskega dekana mons. Jurija Grabrijana, leta 1875 pa jo je dogradil zidarSKI mojster Mihael Blaško iz Lokavca. Zvonik je bil dokončan šele leta 1881, in sicer na pobudo in po zamisli takratnega župnika Henrika Dejaka. V glavni oltar je bila nameščena slika obeh zavetnikov, delo dunajskega slikarja Künla iz leta 1859. Velik pečat pri notranji opremi cerkve sta pustila Henrik Dejak in rojak Alojzij Repič, čigar talent je odkril prav župnik Dejak, ki je tudi poskrbel, da se je šel Repič šolat. Poleg sv. Primoža in Felicijana nad župnijo bedita tudi sveta Simon in Juda, ki danes stojita na vrhu pročelja cerkve, pred tem pa sta bila postavljena v fasadnih nišah stare cerkve. Dva njuna lesena kipa, deli rojaka Alojzija Repiča, stojita tudi v notranjščini, ob straneh glavne ladje.

Prve prenove

Prva temeljitejša obnova cerkve je stekla leta 1976, celih sto let po izgradnji, ko je bilo potrebno obnoviti ostrešje. Zamenjanih je bilo več tramov in velik del letov. V letu 1978 so začeli razmišljati o novih klopeh, saj je bilo v cerkvi, poleg dveh vrst umetelno izdelanih klopi v ladji, sem in tja zloženih več takih in drugačnih klopi ter stolov, da je bilo za vse dovolj sedišč. Žal je bilo treba željo po novih klopeh za nekaj let odložiti, saj je samo nakup zelenega hrastovega lesa krepko presegal takratne zmoglosti tako župnije kot faranov. Namesto novih klopi

pa so za veliko noč leta 1979 dobili dva nova zvonova, ki sta seveda zahtevala tudi temeljito obnovo notranjščine zvonika in nosilne konstrukcije. Leta 1983 so ugotovili, da streha spet zamaka zaradi odpadanja ometa z zvonika. Sledila je obnova ometa in hkrati tudi zamenjava lesenega ostrešja ter pločevinaste strehe zvonika z bakreno kritino.

Ker sta bili želja in potreba po novih klopeh veliki, so po obrokih začeli nabirati jesenov les, na koncu pa se ga je nabralo celo toliko, da so ga za osemindvajset klopi lahko odstopili župniji Šturje. Tako so leta 1991 končno dočakali nove klopi in v celoti prenovljeno notranjščino (nova vrata, centralno ogrevanje, tlak). Zahvalno slovesnost za prenovljeno cerkev je na praznik svetega Jožefa Delavca vodil škof Piriš. Zadnjo novost v tem obdobju je župnijska cerkev pridobila leta 1994, ob tisočeststoti obletnici bitke med Teodozijem in Evgenijem – vitražno okno v severni steni prezbiterija, s podobo zmagovalca Teodozija na konju, ki je delo Marka Jermana. K vsem obnovitvenim in drugim delom v obdobju 1976–1999 so veliko prispevali farani.

Prenove v novem tisočletju

Prvi zahtevnejši projekt za obnovo farne cerkve po letu 2000 sta bili prenova pevskega kora in namestitev novih orgel. Načrte za temeljito prenovu kora je naredil arhitekt Marko Lavrenčič iz Vipave, nove orgle, ki se slogovno ujemajo s klopami v ladji, so bile izdelane v delavnici mojstra Antona Škrabla v Rogaški Slatini, kjer so izdelali načrt tako za mehanski del orgel kot za ohišje. Okrasje na orgelskem ohišju je prispeval Oton Naglost iz Vipave. Dela so se začela v letu 1999, blagoslovitev pa je bila leta 2000.

Zadnji temeljiti poseg, ki ga je doživela cerkev in ki ji je hkrati dal sedanjo podobo, je trajal več kot eno leto, in sicer v obdobju med letoma 2008 do 2009. V tem času je bila temeljito prenovljena streha – zamenjan je bil velik del ostrešja, kritina pa v celoti. Obnovljena in prebarvana je bila tudi celotna fasada. Po dolgih letih se lahko Vrhpoljci spet zanašajo na uro na zvoniku.

Današnja podoba farne cerkve gotovo ne bi bila takšna brez velike zavzetosti in vztrajnosti župnika Jožka Berceta ter velike požrtvovalnosti župljanov.

Kristusov relief

Od leta 1903 je na pročelju osnovne šole v Vrhpolju reliefna podoba Kristusove glave, kar je edini tovrstni primer v Sloveniji. Naredil ga je Henrik Dejak, ki je bil 28 let župnik v Vrhpolju. Po vojni, leta 1956, so komunistični oblastniki ukazali, da se mora Kristusov lik na osnovni šoli zakriti. Oseba, ki je morala to delo opraviti, se je znašla in je relief le zazidala z opeko in apneno malto.

Leta 1989, ko je komunističnemu režimu vidno jemalo sapo, so Vrhpoljci relief spet odkrili. Takrat se je šola odločila prenoviti pročelje. Ko je med prenovo Ivan Premrl šel mimo, se je ustavil in gledal, kako zidarji delajo. Na mestu, kjer je bil zazidan Kristusov relief, je opazil vdolbino in jih vprašal, kdo jo je naredil. Dodal je, da bi rad videl, da bi zazidavo v celoti odstranili. Zidarji so mu rekli, da bodo to storili, če jim prinese pijačo. Res je šel po vino in dal steklenico v dvigalo, da so ga delavci potegnili gor. Naslednji dan je bil medaljon z reliefom odprt. Sestali so se najvišji politični predstavniki v ajdovski občini (predsednik občine, sekretar partije itd.) in sprejeli sklep, da se mora relief s Kristusovo podobo zazidati nazaj. Ko so delavci relief spet zazidavali, tokrat s heraklitom, se je Ivan Premrl spet znašel tam in jim rekel, naj odprtine ne zazidava jo premočno, ker bo šla pregrada spet dol.

Medtem so se Vrhpoljci organizirali in 10. in 11. julija 1989 zbirali podpise na posebnih listih večjega formata, na katerih je pisalo: »Vsi podpisani krajanji zahtevamo, da se ponovno odkrije relief na pročelju šole v Vrhpolju.« Odzvali so se množično in s podpisno akcijo oblastnike prisilili, da so prisluhnili njihovi želji. Hkrati se je zbrala skupina Vrhpoljcev in se dogovorila, da bodo relief pomagali sami odkriti – javil se je Mihael Krečič. Leta 1956 so namreč relief zazidavali pred njegovimi očmi. Hodil je v drugi razred šole in doma je mami povedal, da je videl, da na šoli »bogca zazidavajo«. Ker so bili režimski časi hudi, mu je mama naročila, naj o tem več ne govori.

Robert Kobal mu je posodil kleparsko kladivo in ko se je zmračilo, je šel do šole, se sezul in se v nogavicah, da ne bi ropotalo – v šoli je namreč pod reliefom stanoval ideološko budni učitelj –, z zadnje strani povzpел na delovni oder do reliefa, ki je na vrhu pročelja šole. Najprej je polovico heraklita lahko snel brez večjega napa. Problem je bil z drugo polovico, saj bi ropot odpadnega materiala lahko slišal učitelj v stanovanju. Prav takrat je zaslišal, da se iz Dupelj prihaja traktor. Počakal je in ko je traktor priropotal mimo šole, je odstranil še drugo polovico.

V skupini domačinov, ki so pred cerkvijo čakali na razplet, je bil tudi današnji škof dr. Jurij Bizjak (takrat je delal v bližnjem vipavskem semenišču). Zapel je pesem *Kristus je vstal iz groba skalnega* ... Ljudje so prinašali pijačo in pred cerkvijo se je pričelo ljudsko rajanje. Ivan Premrl je junaku Krečiču povedal, da si zdaj res zasluži pijačo.

Ivan Premrl in Mihael Krečič

Osnovna šola z znamenitim Kristusovim reliefom na pročelju

Del podpisov za obnovo Kristusovega reliefa leta 1989

Cerkev sv. Križa, nekoč župnijska cerkev

Ker so režimovci hoteli relief spet zakriti, so prosili Petra Krečiča, znanega profesorja na ljubljanski šoli za arhitekturo, ki je podal strokovno mnenje, da morajo šolo obnoviti tako, da jo bodo povrnili v prvotno stanje. To in podpisna iniciativa vaščanov so preprečili, da bi relief spet zazidali.

»Sojenje« župniku Pišotu

Leta 1951 je komunistični režim uprizoril »sojenje« župniku Janku Pišotu. »Sodili« so mu zato, da so lahko zaplenili (»nacionalizirali«) dvorano Marijine družbe (sprva je bila to dvorana Katoliškega izobraževalnega društva; ko so Italijani leta 1928 narodna društva prepovedali, je župnija dvorano prepisala na Marijino družbo). Po demokratizaciji Slovenije je bila to med prvimi tovrstnimi stavbami, ki so bile vrnjene lastnikom – župniji Vrhpolje (po 28 letih odtujitve).

Župnikova zgodba

Posebno zgodbo ima tudi župnik **Jožko Berce**: »Po petnajstih letih župnikovanja v Idriji, na Vojskem in v Otaležu me je živahen splet dogodkov pripeljal v to prijazno vipavsko vas. Kot eden izmed dolinskih ljudi /rojen v Dornberku/ sem se spet našel skoraj doma. Enega od že pokojnih faranov je takoj ob mojem prihodu zanimalo, kje so boljši kristjani. Odgovoril sem mu, da bodo čez kakšnih pet let izvedeli, kakšnega župnika so dobili, in takrat bo novi župnik tudi vedel, kakšni so njegovi farani. Naletel sem na celo vrsto družinskih očetov iz svoje generacije, gospodarjev lepih kmetij, ki so sestavljali tudi jedro pevskega zbora. Med materami številnih družin jih je bilo tudi precej, ki so že kot dekleta vedele, kaj so duhovne vaje in kakšno je življenje, povezano z vsem, kar se dogaja v župniji. Po zaslugi še živečega predhodnika

Ustje

Branka Rudeža je bila še vedno močno zasidrana misijonska zavest, saj je po njegovem bratu jezuitu Radku Rudežu prihajalo iz Zambije veliko pobud. Vrhunec te zavzetosti je bil odhod sestre Zore Škrlejeve v misijone, triletno misijonarjenje Anice Tomažičeve (por. Smrekar) na Madagaskarju in v zvezi z njo ustanovitev Mive ter blagoslovitev prvega misijonskega vozila, ki je odšlo iz Slovenije v misijon na Madagaskarju. Povezanost z našimi misijonarji je živa tudi zdaj, saj sta bila kot prostovoljca v Kongu pri misijonarju D. Lisjaku dva naša zakonca, lansko leto pa še dve dekleti v Braziliji pri misijonarju Ernestu Saksidi. Že tretje leto sodeluje pri trikraljevski akciji trideset veroučencev.

Splet dogodkov mi je narekoval, da sem veliko moči posvetil gradbenim in obnovitvenim delom. V šali je bilo rečeno, da Vrhpoljci gradijo novo župnišče že sto let. Ob stoti obletnici župnijske cerkve smo ga tako res dobili. Skoraj sto let stare orgle so zamenjale nove s 23 registri. V obeh župnijah smo kupili po dva zvonova, ki sta nadomestila stare, ki so jih pred štiridesetimi leti ukradli Italijani.

130 let staro cerkveno streho je leta 2009 zamenjala nova, z obnovo pročelja vred. Tudi župnijska dvorana, ki jo je ukradel prejšnji režim in nam je bila vrnjena, je dobila novo streho ter lep prizidek s sanitariji. Posebno zahvalo zaslužijo prejšnje generacije župljanov, da so ob pridobitvi nove cerkve ohranili staro. Ob praznovanju zlate maše lani je minilo dvajset let, odkar smo povezani s soupravo župnije Ustje. To je župnija, ki je leta 1942 doživela strahoto italijanskega nasilja. Poleg celovite obnove po požigu so v Ustju poskrbeli za temeljito obnovo obeh cerkva. Vse to skrbno delo odseva tesno povezanost župljanov med seboj in s svojim župnikom. Posebnost naše fare je tudi vsakoletno peš romanje na Sveto Goro.

V župniji je poživljajoče tudi kulturno društvo Teodoziji, ki se je lansko leto proslavilo z uprizoritvijo znamenite bitke. V dogajanje je bilo vključenih čez dvesto ljudi, od mladine do zrelih mož in žena. Prireditelj se lahko primerja s *Škofjeloškim pasijonom*. Prav tako je treba omeniti štirinajstdnevno oznanilo *Klicarji*, ki izhaja že petnajsto leto. Marsikatera številka je obogatena z izvirnimi pesniškimi prispevki naše umetnostne šivilje Majde Tomažič. V obeh župnijah s požrtvovalno skrbjo delujeta župnijska pastoralna sveta, brez katerih marsikaj od navedenega ne bi bilo izvedljivo.

Besedilo in fotografije: IVO ŽAJDELA

Katehistinje Petra, Beti, Urška, Magdalena in Nadja: »V Vrhpolju je okrog župnišča zelo živahno, saj imata lahko ob isti uri verouk dve veroučni skupini. Da je tako, smo 'krive' me, ki smo bile naprošene za pomoč pri podajanju veroučne snovi osnovnošolcem. Dijakinja, študentka in tri že zaposlene, od katerih je ena tudi mama, smo pripravljene del dneva darovati za služenje Bogu.

Po svojih najboljših močeh se trudimo, da bi otroci začutili, da jih ima Bog rad, približale bi jim rade lepote in smisel naše vere, da bi se skale vezi prijateljstva med otroki in Bogom. Predvsem pa si želimo, da bi ti otroci tudi z našo pomočjo pognali trdne korenine v krščanski zavesti.

Pri svojem delu se poleg vsebin iz priporočenih katekizmov opiramo tudi na cerkveni koledar in otroke opozarjamo na pomen določenih praznikov, godov in običajev, povezanih s tem. Ni nam težko darovati ure verouka za pogovor o namenu praznovanja, za spoznavanje življenjepisa določenega svetnika ali za preprost obisk cerkve, pokopališča ali kapel. Pri uri verouka se pripravljamo tudi na t. i. 'šolsko mašo', pri kateri sodeluje vsakik po en razred.

Z veseljem ugotavljamo, da se marsikateri skriti talent pokaže prav s sodelovanjem pri maši. Naše veroučne ure so v glavnem polne pozitivne energije; čutili jo je tako v pesmi in družabnih igrah kot tudi v razpravah o resnejših temah. Niti ena ura pa ne mine brez uvodne in sklepne molitve.

Posebnost vrhpoljskih veroučencev je, da k vsaki uri prinesejo svoj dar za lačne, vendar tega ne imenujejo tako, saj oni prinesejo 'za črnčke'. Izraz je zagotovo dediščina naših staršev, saj je bil v naši župniji že pred desetletji zelo živ misijonski duh. Iz darov, zbranih pri verouku, so bili poslani v Afriko paketi z obleko, hrano in zdravili.

Kljub vsakdanjim obveznostim, delo z otroki sprejemamo z vso odgovornostjo, veseljem in zaupanjem v božjo pomoč. Ure verouka so za nas izziv, nas bogatijo, učijo in nam dajejo pol leta za nadaljnje delo. Hvaležne smo gospodu župniku, ki nam zaupa, ter staršem, ki nas sprejemajo take, kot smo in nam dovolijo opravljati tako pomembno delo, kot je vzgajanje otrok v veri. Zahvala pa velja tudi otrokom, ki z nami delijo svoje iskrene misli in otroško igrivost.

Trikranjevska akcija je uspešna tudi v Vrhpolju. V njej sodelujejo v glavnem otroci (od predšolskih do devetošolcev) ob pomoči nekaterih srednješolcev in staršev. V zadnji akciji smo zbrali nekaj čez 2.000 evrov.

Ivan Počkar, ključar: »V župniji opravljam delo ključarja, prepevam pa tudi v cerkvenem pevskem zboru. Delo ključarja vidim kot pomoč župniku pri upravljanju z gospodarskimi potrebami župnije in

kot odgovornost do naših prednikov, ki so s trdom v težkih časih zgradili dve cerkvi, župnišče in številne kapele. Pri vseh obnovitvenih delih sam kot ključar ne pomenim nič, če ne sodeluje celotna župnija in posamezniki, ki na moje vprašanje 'Ali bi lahko pomagal – sodeloval zraven?' odgovorijo 'Ni problema. Kdaj?' Ključar je le člen verige vseh sodelujočih. Tako smo ob sklepu in blagoslovitvi opravljenih del (nazadnje na župnijski cerkvi) Bogu hvaležni, da smo z njegovo pomočjo in pomočjo vseh sodelujočih vstavili še en kamenček v mozaik opravljenih del. V župniji je potreba precej, prav tako imamo še kar nekaj želja in načrtov. Vseh v bližnji prihodnosti zaradi gospodarskih razmer ne bo mogoče izpeljati, verjamem pa, da bomo z božjim blagoslovom zmogli tudi to.

Ana Kodelja, zborovodkinja: »V naši župniji je tradicija cerkvenega zborovskega in ljudskega petja močna, zato se jo štiri organistke trudimo ohranjati in razvijati. Temu darujemo svoj talent, čas, glasbeno

znanje in izkušnje ter ljubezen do petja. Kot zborovodkinja cerkvenega mešanega zbora se na rednih tedenskih vajah trudim za ubrano zborovsko petje in da bi s primerno pesmijo čim bolj dopolnjevali in povezovali bogoslužje in vernike vse cerkveno leto ter da bi pregovor 'Kdor poje, dvakrat moli' pevci jemali z odgovornostjo. V veliko pomoč pri delu z zborom sta mi Vida Furlan in Kristina Škrli Trošt. Enkrat mesečno s kora zazveni razposajena pesem mladih pevcev, ko mlajši in starejši otroški zbor pod vodstvom Katje Stopar in Anke Krapež sooblikuje bogoslužje. Naša prizadevanja dajejo župniji pa tudi lokalni skupnosti živahen utrip.

Vrhpoljski pevski zbor

Vrhpoljski veroučenci; na desni zadaj katehistinje Petra, Beti, Urška, Nadja in Magdalena.